

มารู้จักไข้ไทฟอยด์

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่เกิดภาวะน้ำท่วมในหลายพื้นที่ในประเทศไทย ทำให้เกิดความกังวลในด้านการเดินทาง และที่อยู่อาศัย และอีกสิ่งทีหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ โรคภัยไข้เจ็บที่เกิดขึ้นได้ในชวงน้ำท่วมตงนั้นเพื่อที่จะได้ปฏิบัติตนและป้องกันตนจากโรคภัยไข้เจ็บที่อาจเกิดขึ้นได้ทันท่วงที โรคที่จะกล่าวถึงคือ **ไข้ไทฟอยด์**หรือที่รู้จักกันว่าไข้รากสาดน้อย ซึ่งเป็นโรคที่ติดต่อได้จากการรับประทานอาหารหรือน้ำปนเปื้อนอุจจาระของผู้ป่วย

สาเหตุ: ไข้ไทฟอยด์มีสาเหตุมาจากแบคทีเรีย *Salmonella Typhi* อยู่ใน Family *Enterobacteriaceae* species *Salmonella enterica* subsp. *enterica* serovar Typhi ผู้ป่วยได้รับเชื้อนี้โดยการกิน เมื่อเชื้อเข้าสู่ทางเดินอาหารจะบุกรุกทำลายเซลล์เยื่อบุทางเดินอาหาร จากนั้นเชื้อยังสามารถกระจายเข้ากระแสเลือดได้ จากนั้นเชื้อยังสามารถกระจายไปยังตับ ม้าม ท่อน้ำดี และผิวหนังได้ คนจัดเป็นพาหะสำคัญของโรคนี้และอาจกลายเป็นพาหะที่ไม่แสดงอาการภายหลังจากรับเชื้อ แต่สามารถแพร่เชื้อสู่สิ่งแวดลอมได้ตลอดเวลาโดยที่ตัวเองไม่มีอาการใดๆ

ดงกรณีศึกษาที่เคยโดงดงไปทั่วโลกซึ่งเกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาของ Mary Mellon หรือที่รู้จักกันว่า Typhoid Mary หญิงสาวชาวอเมริกันที่มีอาชีพแม่ครัวและถูกจัดให้เป็น “พาหะที่มีสุขภาพดีคนแรกของไข้ไทฟอยด์” ซึ่งได้แพร่กระจายเชื้อนี้ไปตามบ้านและร้านอาหารแก่คนอื่นกว่า 53 คน ในจำนวนนี้มีคนตายถึง 3 คน โดยพบเชื้อ *Salmonella* หลบซ่อนอยู่ภายในถุงน้ำดี และหญิงสาวคนนี้ได้ถูกดำเนินคดีในที่สุด

อาการ : ในสัปดาห์แรกมักมีไข้สูงลอย ปวดหัวอ่อนเพลีย ท้องเสีย บางรายอาจท้องผูกได้ เบื่ออาหาร ม้ามโต อาจมีผื่นขึ้นตามตัว ในผู้ป่วยบางราย อาจเกิดเลือดออกในลำไส้ อาการที่เกิดขึ้นจะหายได้เอง

การระบาด: ศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค (CDC) สหรัฐฯ ได้รายงานว่ามี การตรวจสอบการระบาดของเชื้อ *Salmonella* ในหลายรัฐของสหรัฐฯ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับสัตว์ปีกที่เลี้ยงตามบ้านโดยทั่วไป จากรายงานการระบาดทั้ง 7 รัฐ พบว่ามีจำนวนผู้ติดเชื้อ *Salmonella* ทั้งหมด 324 ราย ใน 35 รัฐ ในระหว่างวันที่ 4 มกราคม ถึง 17 พฤษภาคม 2559 โดยมีผู้ป่วยเสียชีวิตจำนวน 1 ราย และรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาลจำนวน 66 รายและ 27 % ของผู้ติดเชื้อ เป็นเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ทาง CDC โดยร่วมมือกับสัตวแพทย์และหน่วยงานการเกษตรในหลายรัฐ รวมทั้งหน่วยงาน APHIS เพื่อตรวจสอบการระบาดในครั้งนี้ จากการวิเคราะห์ทางระบาดวิทยา การตรวจสอบย้อนกลับ และการตรวจสอบในห้องปฏิบัติการพบว่า การระบาดทั้ง 7 ครั้งนี้ มีความเชื่อมโยงกับสัตว์ปีกมีชีวิต เช่น ไก่และเป็ดจากในหลายแหล่งเพาะพันธุ์ นอกจากนี้ทางการยังได้เตือนให้ผู้ที่เลี้ยงสัตว์ปีกไว้ตามบ้าน ระวังเรื่องสัมผัสและล้างมือทุกครั้งหลังจากที่มีการสัมผัสสัตว์ปีกส่วนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ไม่ควรเข้าใกล้สัตว์ปีกเนื่องจากมีความเสี่ยงในการติดเชื้อได้ง่ายและควรอยู่ในการดูแลของผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด CDC คาดว่าการระบาดครั้งนี้จะมีระยะเวลาต่อไปอีกหลายเดือน

ในประเทศไทยพบโรคอาหารเป็นพิษในโรงเรียนแห่งหนึ่ง จังหวัดกรุงเทพมหานคร พบผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษ 212 ราย เป็น นักเรียนโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง เข้ารับการรักษา ในหลายโรงพยาบาล โดยผู้ป่วยทั้งหมดเป็นนักเรียน เริ่มป่วยรายแรกวันที่ 12 มกราคม 2559 รายสุดท้ายวันที่ 13 มกราคม 2559 ผู้ป่วยส่วนใหญ่มีอาการปวดท้อง อาเจียน บางรายมีถ่ายเหลวร่วม ด้วยโรงเรียนได้ปิดการเรียนการสอนในวันที่ 14 - 20 มกราคม 2559 เนื่องจากโรงเรียนมีการจ้างเหมาบริษัทเอกชนแห่งใหม่มาประกอบอาหารให้โรงเรียนเป็นวันแรก (วันที่ 12 มกราคม 2559) โดยประกอบอาหารจากภายนอกและส่งเข้ามาในโรงเรียนเพื่อจัดอาหารกลางวันให้กับเจ้าหน้าที่และนักเรียนในโรงเรียน อาหารที่สงสัย ได้แก่ แอแคลร์ ผลการตรวจ Rectal swab culture

นักเรียนที่ป่วย 3 ราย จากโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่ง พบ *Salmonella* group B การดำเนินการทีมสอบสวนโรค ได้ทำการสอบสวนและควบคุมโรค พร้อมให้สุขศึกษาแก่บริษัทผู้ประกอบการและเก็บตัวอย่าง Rectal Swab Culture ส่งตรวจเพาะเชื้อ 11 ราย วันที่ 14 มกราคม 2559 ผลตรวจพบเชื้อ *Salmonella* group D nontyphi และ *Salmonella* group B ในผู้ประกอบการอาหาร 5 ราย และไม่พบเชื้อ 6 ราย

การควบคุมป้องกัน: 1.เลือกซื้ออาหารที่ใหม่และสด

2.ปรับเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรบริโภคให้ถูกสุขลักษณะเช่น รับประทานอาหารที่ปรุงสุก (ปรุงสุกทุกขั้นตอน) ล้างมือก่อนรับประทานอาหาร และหลังรับประทานอาหาร

3.การปฏิบัติที่ถูกสุขลักษณะร่วมกับการใช้ระบบ HACCP ควบคุมการปนเปื้อนเชื้อได้

การรักษา: ผู้ที่ตรวจพบเชื้อไม่ควรซื้อยารับประทานเอง เพราะจะทำให้แพร่เชื้อมานานขึ้น และเชื้ออาจดื้อยา

การตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ: ส่งตัวอย่างตรวจได้ที่ฝ่ายตรวจวินิจฉัยแบคทีเรียทางการแพทย์และตรวจยืนยันเชื้อที่ฝ่ายทดสอบยืนยันเชื้อซาลโมเนลล่าและซิกเกลล่า สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข

เอกสารอ้างอิง

1.เกรียงศักดิ์ สายธนู และ อรุณ บำรุงตระกูลนนท์ 2541. การประมาณอุบัติการณ์(จริง?)ของโรคติดเชื้อ ซาลโมเนลล่าชนิดที่ไม่ใช่เชื้อไทฟอยด์ในประเทศ.เอกสารการสัมมนาระดับชาติเพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา Non-typhoidal Salmonellosis ในประเทศไทย ครั้งที่ 2. คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.กองวิเคราะห์อาหาร กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ 2538 หนังสือคู่มือการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ”การควบคุมคุณภาพน้ำดื่ม”

3.พัชรिता หงส์จันทร์.2559.Outbreak Varification Summary.(ออนไลน์).แหล่งที่มา:<http://www.boe.moph.go.th/WeeklyEpidemiologicalSurveillanceReportVol.47No.3> : 29 มกราคม 2559

4.มัลลิกา (ไตรเดช) ขมนาวัง.โรคระบาดที่มากับน้ำท่วม(ตอนที่1) ไข้ไทฟอยด์.(ออนไลน์).

แหล่งที่มา:<http://www.pharmacy.mahidol.ac.th/th/knowledge/article/73>

5.สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ.Salmonella ระบาดในสหรัฐอเมริกา (ออนไลน์).แหล่งที่มา: <http://www.acts.go.th/PoultrySite> สรุปลงโดย : มกอช.):16 มิถุนายน 2559

กลุ่มแบคทีเรียวิทยาทางการแพทย์
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข

กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

กรกฎาคม 2559